

Батлав.
МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙ АУДИТОРЫН
ОРЛОГЧИЙН АЛБАН ҮҮРГИЙГ ТҮР ОРЛОН
ГҮЙЦЭТГЭГЧ *В.Н* Ц.НАРАНЧИМЭГ

**ТАВАНТОЛГОЙ-ГАСУУНСУХАЙТ ЧИГЛЭЛИЙН ТӨМӨР ЗАМЫН БҮТЭЭН
БАЙГУУЛАЛТАД ЗАРЦУУЛСАН ХӨРӨНГӨ, ҮР ДҮНД ХИЙЖ БУЙ АУДИТАД
ХУУЛЬ, ЭРХ ЗҮЙН ЗӨВЛӨХ ҮЙЛЧИЛГЭЭ ҮЗҮҮЛЭХ
ШИНЖЭЭЧИЙН АЖЛЫН ДААЛГАВАР**

2023 оны 7 дугаар
сарын 06-ны өдөр

Дугаар *УХГ-115* /

Улаанбаатар хот

2023-26(01)

АЖЛЫН ЗОРИЛГО

Тавантолгой-Гашуунсухайт, Тавантолгой-Зүүнбаян чиглэлийн төмөр замын бүтээн байгуулалтад зарцуулсан хөрөнгө, үр дүнд хийж буй гүйцэтгэлийн аудитаар Тавантолгой-Гашуунсухайт чиглэлийн төмөр замын бүтээн байгуулалтын төсөлд оролцогч буюу хэрэгжүүлэгч, хөрөнгө оруулагч, захиалагчийн гэрээний хэрэгжилт, талуудын төсөлд зарцуулсан хөрөнгө, тэдгээрийн зарцуулалт, үр нөлөөг нягтлан шалгаж, төслийг хэрэгжүүлсэн эрх зүйн орчин, ажил гүйцэтгэх (ЕРС) болон санхүүжүүлэх гэрээ, бусад дагалдан гарсан шийдвэр, гэрээ, хэлцэл, тэдгээрт оруулсан нэмэлт өөрчлөлтүүдийг судлан Монгол Улсын хууль тогтоомж, бусад эрх зүйн баримт бичигт нийцэж буй эсэхэд мэргэжлийн дүгнэлт гаргахад энэхүү ажлын зорилт оршино.

АЖИЛ ГҮЙЦЭТГЭХ ХУГАЦАА:

Шинжээч нь аудитын тайлагналын үе шатанд ажлын даалгаварт тусгасан асуудлаар аудитын багт мэргэжил, арга зүйн туслалцааг үзүүлж хамтран ажиллана.

Эхлэх хугацаа: 2023 оны 7 дугаар сарын 17-ны өдөр

Дуусах хугацаа: 2023 оны 8 дугаар сарын 10-ны өдөр

НЭГ. ҮНДЭСЛЭЛ

Улсын Их Хурлын Төсвийн байнгын хорооны “Аудитын сэдэв батлах тухай” 2021 оны 06, 2022 оны 09 дүгээр тогтоол, Монгол Улсын Ерөнхий аудиторовын баталсан Үндэсний аудитын газрын 2022-2023 онд гүйцэтгэх аудитын төлөвлөгөөг үндэслэн Тавантолгой-Гашуунсухайт, Тавантолгой-Зүүнбаян чиглэлийн төмөр замын бүтээн байгуулалтад зарцуулсан хөрөнгө, үр дүн сэдэвт гүйцэтгэлийн аудитыг Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3.1, 6.3.3-т заасан Төрийн аудитын байгууллагын бүрэн эрхийн хүрээнд хийж байна.

Төрийн аудитын тухай хуулийн 17 дугаар зүйлийн 17.1-д “Төрийн аудитын байгууллага чиг үүргээ хэрэгжүүлэхдээ шинжээчийг зохих журмын дагуу томилон ажиллуулж болно” гэж заасны дагуу тавигдах шаардлагад заасан чиглэлээр мэргэшсэн, ажлын туршлага бүхий шинжээчийн бүрэлдэхүүнийг тухайн аудитад татан оролцуулна.

ХОЁР.АЖЛЫН ХАМРАХ ХҮРЭЭ

Тавантолгой-Гашуунсухайт чиглэлийн төмөр замын бүтээн байгуулалтад зарцуулсан хөрөнгө оруулалт, санхүүжилт, зарцуулалттай холбоотой Талуудын хооронд байгуулсан гэрээ, хэлцэл, шийдвэрүүд, анхан шатны баримтууд болон

холбогдох бусад материалыг хамруулан хууль, эрх зүйн байдалд хараат бус, мэргэжлийн дүгнэлт гаргана.

ГУРАВ. ГҮЙЦЭТГЭХ АЖИЛ

Шинжээч нь дараах ажилбаруудыг хэрэгжүүлж, аудитын талбарын болон тайлагналын үе шатны үйл ажиллагаанд шаардлагатай мэргэжлийн, хууль зүйн шинжлэх ухааны үндэслэлтэй санал, дүгнэлт гарган, зөвлөмж боловсруулна. Үүнд:

№	Гүйцэтгэх ажил, үүрэг	Үндэслэл	Зорилго	Шалгуур үзүүлэлт
1	Тавантолгой-Гашуунсухайт чиглэлийн төмөр замын бүтээн байгуулалтын ажил нь эдийн засагт өндөр ач холбогдолтой томоохон төсөл тул ОУЗИХ-ны боловсруулсан Мөнгөлөг номын жишиг гэрээг хэрэглэсэн, мөн Тавантолгой-Гашуунсухайт чиглэлийн төмөр замын бүтээн байгуулалтын төслийн зураг төсөл, худалдан авалт, барилгын ажил гүйцэтгэх гэрээ (ЕРС), санхүүжилтийн гэрээ болон бусад гэрээ, гэрээний нэмэлтүүд, хэлцэл, зөвшилцөл нь Монгол Улсын Үндсэн хууль болон бусад салбарын хууль тогтоомж, олон улсын гэрээ, хэлцэл, конвенц, УИХ, Засгийн газрын тогтоол, шийдвэртэй нийцэж буй эсэх, эрх зүйн чадамжийн хүрээнд эрх үүргийн тэнцвэрт байдлыг хангасан эсэх, цаашид Захиалагч талд ямар нэг эрсдэл байгаа эсэх, эрсдэлийг удирдах боломжтой эсэх, гэрээний үнэ тогтоосон болон төлбөр төлөх арга нь оновчтой эсэхэд хууль эрх зүйн дүгнэлт гаргах.	Монгол Улсын Үндсэн хуулийн 6 дугаар зүйлд Стратегийн ач холбогдол бүхий ашигт малтмалын ордыг ашиглахдаа байгалийн баялаг ард түмний мэдэлд байх зарчимд нийцүүлэн түүний үр өгөөжийн дийлэнх нь ард түмэнд ногдож байх эрх зүйн үндсийг хуулиар тогтоохоор заасан. Төрөөс төмөр замын тээврийн талаар баримтлах бодлогын хэрэгжилт хангалтгүй байгаа. Мөн хэрэгжүүлсэн төсөл хөтөлбөр нь төсөлсөн үр дүнгээ өгөөгүй байна.	Тавантолгой-Гашуунсухайт чиглэлийн төмөр замын бүтээн байгуулалтад зарцуулсан хөрөнгө, үр дүн сэдвээр хийж буй гүйцэтгэлийн аудитаар төсөлд оролцогч буюу хэрэгжүүлэгч, хөрөнгө оруулагч, захиалагчийн гэрээний хэрэгжилт, талуудын төсөлд зарцуулсан хөрөнгө, тэдгээрийн зарцуулалт, үр нөлөөг нягтлан шалгаж, төслийг хэрэгжүүлсэн эрх зүйн орчин, ажил гүйцэтгэх (ЕРС) болон санхүүжүүлэх гэрээ, бусад дагалдан гарсан шийдвэр, гэрээ, хэлцэл, тэдгээрт оруулсан нэмэлт өөрчлөлтүүдийг судлан Монгол Улсын хууль тогтоомж, бусад эрх зүйн баримт бичигт нийцэж буй эсэхэд мэргэжлийн дүгнэлт гаргахад энэхүү ажлын зорилт оршино.	Тус төмөр замын бүтээн байгуулалтын иж бүрэн гэрээ нь гэрээнд оролцогч талуудын оролцоог тэнцвэртэй хангасан эсэх; Онцгой төвөгшилтэй байгууламжийн хувьд FIDIC гэрээг олон улсад мөрдөж байгаа стандарт шаардлагад нийцүүлсэн эсэх; Талууд FIDIC гэрээг байгуулснаар байгаль, цаг уурын онцлог, дэлхий нийтийг хамарсан Ковид цар тахал зэргээс шалтгаалан бүтээн байгуулалтын ажлыг хугацаа алдах, өртөг нэмэгдэх, төвөгшил нэмэгдэхэд мэргэжлийн өндөр ур чадвар шаардах зэрэг эрсдэлүүдийг тооцож гэрээний үндсэн зарчмыг нь алдагдуулаагүй байх. Төслийг хэрэгжүүлэхтэй холбоотой Засгийн газраас гаргасан шийдвэрүүд болон бусад эрх зүйн баримт бичгүүд нь Төрөөс төмөр замын тээврийн талаар баримтлах бодлого, бусад хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж буй хууль тогтоомжтой нийцсэн эсэх; Тавантолгой төмөр зам ХХК нь тус төмөр замын суурь бүтцийг ашиглах эрх зүйн орчин бүрдсэн эсэх; Хил холболтын төмөр замын бүтээн байгуулалтын ажлын зураг төсөл, хил холболтын цэг, шаардлагатай санхүүжилт шийдэгдсэн эсэх; Гашуунсухайт өртөөнд баригдаж байгаа шилжүүлэн ачих терминалын ажлын гүйцэтгэлийг талууд баталгаажуулахдаа гэрээний Багц-3-ын ажил болон бусад ажлын төсөвлөсөн төсвийг ашиглаж байгаа нь FIDIC гэрээний зарчим, Монгол Улсад мөрдөгдөж байгаа хууль, тогтоомжтой нийцэж байгаа эсэх;

			Тавантолгой-Гашуунсухайт, чиглэлийн төмөр замыг холбох төмөр замын зураг төсөл, худалдан авалт, барилгын ажил гүйцэтгэх гэрээ, Тавантолгойн нүүрс ачих логиستيкийн төвийн зураг төсөл, худалдан авалт, барилгын ажил гүйцэтгэх гэрээг байгуулахдаа Монгол Улсын хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж байгаа хуулиудтай нийцэж буй эсэх
2	Төмөр замын бүтээн байгуулалтын ажлын урьдчилан судалгааны ажил, ТЭЗҮ, нарийвчилсан зураг төсөл төсөв нь хууль, эрх зүй, олон улсын стандартын дагуу хийж боловсруулсан эсэхэд дүгнэлт өгөх;	Төмөр замын тээврийн тухай хууль, Барилгын тухай хууль, Авто замын тухай хууль, Засгийн газрын 2017 оны 170 дугаар тогтоолоор баталсан "Барилгын ажлын захиалагчийн дүрэм", БХБС-ын 2016 оны 178 дугаар тушаалаар баталсан "Барилгын ажилд зураг төсөл зохиогчийн хяналт тавих дүрэм"	Төмөр замын бүтээн байгуулалтын ТЭЗҮ-ийг мэргэжлийн үйл ажиллагаа эрхлэх эрх бүхий зөвшөөрөлтэй байгууллага гүйцэтгэж, баталгаажуулсан эсэх; Холбогдох байгууллагаар хянаж баталгаажуулсан зураг төсөв, төсөл нь хүчин төгөлдөр мөрдөж байгаа хууль тогтоомж, стандарт, жишиг, норм, үнэлгээний дагуу үнэн зөв, бодитой зохиож, магадлалаар баталгаажуулсан эсэх; Төмөр замын бүтээн байгуулалтын ажлыг гүйцэтгэх, хянах, баталгаажуулах тусгайлсан норм ба дүрэм, стандарт, иж бүрэн эрх зүйн баримт бичигтэй эсэх;
3	Бодь интернэйшнл ХХК-аар гүйцэтгүүлсэн ажлын гүйцэтгэлийн үнэлгээг хийж буй арга, аргачлал нь Монгол Улсад мөрдөгдөж буй хууль, тогтоомжид нийцэж буй эсэх, хөрөнгийг хүлээж авах, бүртгэлд бүртгэх харилцааг хэрхэн зохицуулах талаар дүгнэлт, санал боловсруулах;	Нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандарт, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай хууль,	Тавантолгой-Гашуунсухайт чиглэлийн төмөр замын байгууламжийн ажлыг гүйцэтгэхдээ талууд гэрээний ажлын тоо хэмжээг их хэмжээгээр өөрчилж байгаа нь FIDIC гэрээний зарчимтай нийцэж байгаа эсэх, ажлын тоо хэмжээний ихээхэн хэмжээний өөрчлөлтийг талууд хэрхэн зохицуулдаг талаар жишиг харьцуулсан байх; FIDIC гэрээгээр магадалшгүй ажлын зардлыг хэрхэн тооцдог, баталгаажуулдаг, олгодог эсэх, Талуудын гэрээг дүгнэж, улсын комиссын акт баталгаажсанаар хөрөнгийг хэрхэн үнэлэх, данс бүртгэлд тусгах эсэх.
Нэмэлт шаардлага: Тухайн гүйцэтгэх ажил, үүргийн хүрээнд нэмэлт ажил хийх тохиолдолд гүйцэтгэх, ажил үүрэг бүрд нэмэлт ажил оруулах боломжтой.			
4	Гүйцэтгэх нийт ажлын хүрээнд цаашид авах арга хэмжээ, засаж сайжруулах талаар тодорхой дүгнэлт гаргах.		

ДӨРӨВ. ХҮЛЭЭГДЭЖ БУЙ ҮР ДҮН, БҮТЭЭГДЭХҮҮН

Хууль, эрх зүйн шинжээч нь ажлын даалгаварт тусгасан зорилгыг хэрэгжүүлж, ажил үүргийн хуваарийн дагуу дээрх ажилбаруудыг Аудитын олон улсын стандарт, гүйцэтгэлийн аудитын гарын авлага, журам, Монгол Улсад хүчин төгөлдөр

мөрдөгдөж буй хууль, тогтоомжид нийцүүлэн үндэслэл бүхий дүгнэлт, зөвлөмж боловсруулна.

Төмөр замын төслийн хүрээнд хийгдсэн бүхий л гэрээ хэлцэл, хөрөнгө оруулалт, санхүүжилт, зээл, хөрөнгийн төвлөрүүлэлт, ашиглалт, удирдлага, дэд бүтэц, бүтээн байгуулалт, худалдан авах үйл ажиллагаа нь арвилан хэмнэлт, үр ашиг, үр нөлөөтэй байж улс, үндэсний эрх ашигт нийцсэн зорилго, зорилтыг дэмжих, хууль тогтоомжийн дагуу явагдаж байгаа эсэх нь нотолгоонд суурилж үнэлэгдэнэ.

Аудитын үр дүнд тулгуурлан дээрх 2 төмөр замын бүтээн байгуулалтын төсөлд оруулсан хөрөнгө оруулалт, санхүүжилтийн зарцуулалт, түүний үр нөлөөний талаарх дүнг бодитой үнэлж, аудитын дүгнэлт, тайлан гарган холбогдох байгууллага, олон нийтэд үнэн зөв мэдээлнэ.

ТАВ. ШИНЖЭЭЧИД ТАВИГДАХ ШААРДЛАГА

Хууль, эрх зүйн шинжээч нь олон улсын гэрээ, хэлцэл, төрийн бодлого, санхүүгийн менежмент, хөрөнгө оруулалт, хууль, эрх зүйн чиглэлээр мэргэшсэн, дүн шинжилгээ хийх, үнэлэх чадвартай, тухайн салбарын талаар мэдлэг, дадлага, туршлагатай холбогдох эрх бүхий иргэн, хуулийн этгээд (түншлэлээр оролцож болно) байна.

Хууль, эрх зүйн шинжээч нь аудитын явцад олж авсан болон мэдсэн төрийн болон байгууллага, хувь хүний нууцад хамаарах мэдээллийн нууцлалыг хадгалах ба гэрээгээр тохиролцсон ажилд оролцож дүгнэлт гаргах үйлчилгээ үзүүлэхдээ мэргэжлийн болон ёс зүйн өндөр түвшинд шударгаар ажиллаж, төрийн аудитын байгууллагын ажилтны ёс зүйн дүрмийг нэгэн адил даган мөрдөж ажиллана.

Хууль, эрх зүйн шинжээч нь хууль тогтоомжид нийцсэн шаардлагын дагуу ашиг сонирхлын зөрчилгүй гэдгээ бүрэн илэрхийлсэн мэдэгдлийг гаргаж, албан үүрэгт хөндлөнгөөс нөлөөлөх байдал үүсвэл эрх бүхий албан тушаалтанд нэн даруй мэдэгдэх бөгөөд Үндэсний аудитын газартай иж бүрэн түншлэлийн чиглэлээр нэгдмэл сонирхолтойгоор хамтран ажиллана.

Хууль, эрх зүйн шинжээч нь дараах мэргэжил, мэргэшлийн шаардлагыг хангасан байна. Үүнд:

- Багаар ажиллах чадвартай, олон улсын гэрээ, хэлцэлд зөвлөх үйлчилгээ үзүүлж байсан туршлагатай;
- Хууль, эрх зүйн бакалавр, магистр түүнээс дээш боловсрол эзэмшсэн, хуульчийн мэргэжлийн үйл ажиллагаа эрхлэх зөвшөөрөлтэй, англи хэлний ахисан түвшний мэдлэгтэй;
- Монгол Улсын Олон Улсын гэрээний эрх зүйн чиглэлээр мэргэшсэн, төслийн техник эдийн засгийн үндэслэл, санхүүжилт, хөрөнгө оруулалт болон Засгийн газар хоорондын, олон улсын гэрээнд дүгнэлт гаргахад зөвлөх, шинжээчээр ажиллаж байсан давуу талтай;
- Хууль, тогтоомж, дүрэм, журам, стандарт, шаардлагад нийцүүлэн судалгаа шинжилгээ хийж байсан, хууль зүйн магадлан шинжилгээ хийх, тайлан бэлтгэх, хууль зүйн дүгнэлт гаргах чадвартай;
- Хууль, эрх зүйн мэргэжлээр 5-аас дээш жил ажилласан ажлын туршлагатай байх;
- Хууль зүйн чиглэлээр олон улсын туршлагатай, судалгаа хийж байсан, Үндэсний аудитын газарт шинжээчээр ажиллаж байсан бол давуу тал болно. Монгол Улсад хэрэгжсэн бизнесийн том төслүүд, хөрөнгө оруулалтууд, ээдрээтэй маргаанууд, хууль эрх зүйн өөрчлөлтүүдэд оролцож байсан зэрэг бусад туршлагууд.

Монгол Улсын холбогдох хууль тогтоомжийг үйл ажиллагаандаа мөрдлөг болгон ажлын даалгаварт тусгагдсан ажлыг мэргэжлийн болон чанарын өндөр түвшинд хийж, шаардлагатай судалгаа, дүн шинжилгээ, тооцоолол, санал, тайлбар, тайлан, дүгнэлт, зөвлөмжийг цаг хугацаанд нь үнэн зөв чанартай хийх үндсэн шаардлагыг хангасан байна.

Бүрдүүлэх материал:

- Шалгаруулалтад оролцохыг хүссэн өргөдөл, анкет, улсын бүртгэлийн гэрчилгээний хуулбар, боловсролын зэргийн диплом, мэргэжлийн үйл ажиллагаа эрхлэх зөвшөөрөл, бусад үнэмлэх сертификатын хуулбар;
- Ажлын туршлага тодорхойлсон дэлгэрэнгүй намтар /багийн гишүүн тус бүрээр/;
- Техникийн санал (үүрэгт ажлыг хийх аргачлал, ажлын төлөвлөгөө), санхүүгийн дэлгэрэнгүй санал (тусад нь дугуйлсан байх);

Энэхүү ажлын даалгаврын 5-д заасан шаардлагыг хангасан тухай нотлох баримтын баталгаажсан хуулбар ирүүлж, цуглуулсан бүх баримт, мэдээлэл, зөвлөмжийг хавсаргана.

ЗУРГАА. ТӨЛБӨРИЙН НӨХЦӨЛ

Захиалагч, Гүйцэтгэгчийн хооронд байгуулах хоёр талт гэрээнд гүйцэтгэх ажлын цар хүрээ, тоо хэмжээнээс хамаарч гэрээний үнийн дүнг тусгана.

Төлбөрийг Монгол төгрөгөөр олгох бөгөөд ажлын хөлсөнд гүйцэтгэгч, шинжээчид холбогдох бүх зардал, татвар, хураамж багтсан байна.

Гүйцэтгэгчийн ажлын үр дүнд захиалагчаас өгсөн үнэлгээнд тулгуурлан санхүүжүүлэгч гэрээнд заасан төлбөрийг 100 хүртэл хувиар олгоно.

Гэрээт ажлын санхүүжилтийг гэрээнд заасан төлбөрийн хуваарийн дагуу олгоно.

ДОЛОО. БУСАД

Дүгнэлт гаргах ажлыг гэрээгээр гүйцэтгэх шинжээч нь Үндэсний аудитын газрын Гүйцэтгэл-Нийцлийн аудитын газрын аудитын баг, бүрэлдэхүүнтэй хамтран ажиллаж, мэргэжлийн туслалцаа дэмжлэг, зөвлөгөө өгнө. Гэрээнд заасан ажилд шаардлагатай дэмжлэг, туслалцааг тус газраас үзүүлнэ.

Ажлын даалгаварт туссан ажлыг эхлүүлэх болон гүйцэтгэх явцад үүсэх хүндрэл бэрхшээл, эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх зорилгоор захиалагч Үндэсний аудитын газар /Гүйцэтгэл-нийцлийн аудитын газар/-тай урьдчилсан уулзалт, ярилцлага хийх, шаардлагатай асуудлаар нэмэлт тодруулга авч болно.

Хууль, эрх зүйн шинжээч нь дүгнэлт гаргах ажлын явцад илэрсэн зөрчил, шийдвэрлэх боломжгүй асуудал үүссэн тохиолдолд тухай бүр захиалагч талын холбогдох албан тушаалтанд шууд мэдэгдэнэ.